

1. HOOVI HALJASTUSE PÕHIMÕTTED

Haljastuslahenduses on rõhk kaasaegsel, loodust ja tema toimimist arvestaval lähenemisel. Harjumuspärase murupinnaga võrreldes pigem muretumalt hooldatav lopsakas haljastus on linna üldisele rohevõrgule heaks täiendajaks, kuna see tagab nii inimesele kui teistele linnas elavatele (taime- ja looma)liikidele kvaliteetsema elu- ja tegutsemiskeskkonna. Seetõttu on haljasalal esindatud nii intensiivseteks õuetegevusteks sobilik madalamalt niidetav pind kui kõrgemakasvulisem ja mitteformaalne aguliaeda meenutav kooslus rikkaliku põõsastikuga. Lopsakas haljastus on lisaks suvele ka sügis- ja talvehooajal väga dekoratiivne, suvisel ajal hoiab maapinda ja lähikeskkonda ülekuumenemast, aitab käidelda sadevett (vett pole tarvis juhtida torustikku: see imbub pinnasesse ning toidab taimi) ja hoiab õhu puhtamana, kuna takistab linnatolmu tuules ringikeerlemist.

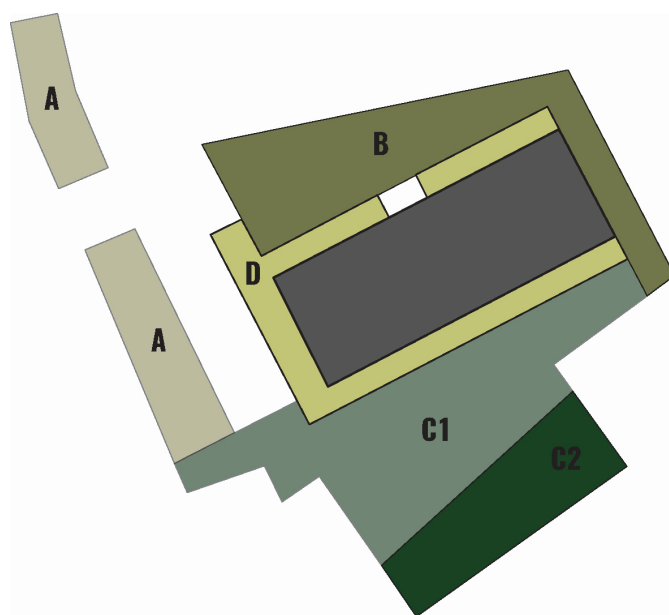
Metsikuse poole püüdlev rohekeskkond ei tähenda kindlasti, et see peaks näima räämas ja hooldamata, vaid et see on rajatud teistsuguseid põhimõtteid kasutades ning seda hooldatakse teiste töövõtetega kui traditsioonilist iluaeda. Hoovil on esindatud pisut niidu või kesana mõjuvat haljaspinda, aga kuna see vajaks kord-paar aastas mahaniitmist, saavutatakse tulemus püsikute lausistutustena. Neis kohtades tuleb taimede talvel surnud maapealsed osad kevadise hoolduse käigus eemaldada ning ülejäänud osa aastast on kooslus üsna hooldusvaba.

Rohkesti on valitud valgete, kreemikate ja kollaste õitega taimi, mis moodustaksid terviku ümberringi kõrguvate naaberhoonete fassaaditoonidega. Allpool välja toodud taimevaliku nimistu on rikkalik, et tekitada mulje võimalikult loomulikust kasvukeskkonnast. Kui nii ulatuslik haljasala oleks ühtlaselt kaetud väheste taimeliikidega, jätaks see elanikele mulje nagu nad elaksid lillepeenras.

2. HALJASTUSE TÜÜBID

Hoovi haljastus jaguneb vastavalt funktsioonile ja paiknemisele neljaks pisut erinevaks tüübiks. Parkimisalal **[A]** on haljastus napp ja vastupidav, kuna pinnas kuivab kiirelt läbi, on avatud reostusele ja sellel tallutakse intensiivselt; eesaed **[B]** on traditsiooniliselt formaalne ja tagaaiast uhkem ja õiterohkem. Siin taimede vahel pigem ei liiguta ja see annab võimaluse kasutada õrnemaid dekoratiivtaimi. Tagaaed **[C]** on avar ja mänguline ning kuna see on ühtlasi õues viibimise ruum, peab haljastus siin koormusele hästi vastu pidama. Osa tagaaiast **[C1]** on ühtlasi mänguhuuv (lisaks sillutatud mänguplatsile) ning haljastus on mõeldud osaks mängust. Viirg tagaaeda **[C2]** jääb suure osa päevast naabermaja varju siin on võimalus kasutada lopsakamat ja eksootiliselt mõjuvat varjutaimestikku. Katuseaed **[D]** on ülejäänust hoopis erinev aiatüüp.

A. PARKLA

Kuivalembeline, põuda ja tallamist taluvate madalate taimede kooslus (aruheinad, nõeljas kesakann, ristik, hanijalg, raudrohi). Heina ei pea väga tihti madalaks pügama.

B. EESHOOV

Vari kuni poolvari (hoone varjus); põiktänava poolses küljes täispäike. Hoone fassaadi läheduses varjus kõrrelised, roosid, kortsleht. Valgusküllased eesaia osad on tagaaiast dekoratiivsemad, kuna siin on haljastus tüübi poolest rohkem peenar kui heinamaa. Haljasriba on siin kitsam ja kuivab kiiremini läbi, seega on taimestik siin ilmetl lähedane mereäärsele liivarannale ja alvarile. Taralõng, kibuvitsad, mägimänd, kõrrelised.

C. TAGAHOOV

C1. TAGAHOOV TÄISPÄIKESES

Mänguplatsi vahetusse ümbrusse külvatakse muru (C1-2). Sillutiskivide vahel ja üleminekul murupinnalt kõrgemateks taimedeks aitavad murul vastu pidada ja pinda mitmekesistada nõeljas kesakann, hanijalg, raudrohi, teeleht, kirikakar, ristik (C1-1). Intensiivsest mängupinnast eemal on madalhaljastus lopsakam ja sellel lastakse kõrgeks kasvada, see ei ole käimiseks mõeldud (C1-3). Täispäikeses moodustatakse „heinamaa“ kõrreliste ja püsikute seguna, kombineerides täiesti looduslikke taimi (kõrrelised, karikakrad, kortsleht, ristik, metsmaasikas) ja dekoratiivseid jõulisi püsikuid (rabarber, päevaliilia, siilikübar, murulauk, kõrged laugud, kevadiseks õitsejaks hoone soojal küljel lumikelluke).

C2. TAGAHOOV POOLVARJUS

Vahetult vastu Tiigi 17 naabermaja on tagahoov kohati varjus ning peaks ka ise varjaja ning barjäärina mõjuma. Siia istutatakse seega ka kõrghaljastust – madalaid puid ja kõrgemaid põõsaid: sarapuu, pooppuu, sirelid, ginnala vaher, sõstar. Puude-põõsaste alune ala on seda varjulisem ning ka seal on varjutaimed: sõnjalad, kõrrelised.

D. KATUSEHALJASTUS

Väga minimaalse taimestikuga (ainult vastupidavad madalad kukeharjad) hooldusvaba ja vastupidav kooslus; ette valmistatud kukeharjamatid. Katuseaed ei ole mõeldud käimiseks.

3. ISTIKUD, SIBULAD, SEEMNED

PUUD JA PÕÕSAD

Harilik Pooppuu, *Sorbus x intermedia*. Tumedad nahkjad lehed, allküljel hall vilt. K=6...10; L=4...6 – noores ja keskeas pigem madal puu.

Aedõunapuu, *Malus domestica*. Näiteks 'Kuldrenett'. Üksik lagedal kasvav õunapuu moodustab väga ilusa tüve ja võra, kui teda asjatundlikult lõigata. Vanemas eas pakub platsil viibijatele varju ja on hea ronimispuu.

Ginnala vaher, *Acer ginnala*. Väikeste teravatipuliste lehtedega, värvub sügisel väga eredalt punaseks. Madalakasvuline, puu ja põõsa vahepealne kasvukuju.

K=5...7; L=5...6

Punalehine sarapuu 'Atropurpurea' või 'Red majestic'

Ülejäänud istutusest väga efektselt esile tõusev punaselehine sarapuu. Eriti efektne vastu valgust.

Harilik taralõng *Lycium barbarum* (Gojimarjapõõsas)

Pikad koolduvad asteldega oksad. Ajab juurevõsu. Tooreid marju ei soovita süüa (varasemalt peeti neid koguni mürgisteks), küpsed tumedad marjad on aga väga vitamiinirikkad.

Näärlehine kibuvits *Rosa pimpinellifolia*

puhas sort ja kreemikam-kollakam versioon 'Aicha'. Parkides ja aedades üks levinumaid kibuvitsasid, väga vastupidav. Vabakujuliselt ajab juurevõsusid.

Pinnakatteroos näiteks 'Rigo innocencia', 'snow cover', 'white cover' Kõrgus ca 0.5m

Kui õied on närtsinud või kroonlehed varisenud, võiks arenema hakkavad marjad ära lõigata, et taimed kasvaksid laiusesse edasi ja õitseksid rohkem. Istutamisel lisada istutusauku vähemalt 5 liitrit roosimulda või freesturvast.

Ungari sirel *Syringa josikaea*

Vastupidav sümpaatse lehestikuga keskmise kõrgusega põõsas

Must sõstar, *Ribes nigrum*, suuremate marjadega sort, näiteks 'Elo', 'Karri',

Mägimänd *Pinus mugo*

Vastupidav ja tagasilõikamist taluv madal mänd. Päikeselisse asukohta. Moodustab kohevad igihaljad puhmikud. Istutamisel valida kolm istikut põhivormina ja ülejäänud madalamad, pigem laiuvad ja mitte kerajad, kõrgusega 0.5-1m, näiteks 'Laurin', var. *mughus*,

KÕRGED JA KESKMISEKASVULISED PÜSIKUD

Laanesõnajalg *Matteuccia struthiopteris*

Kõige levinum koduaiasõnajalg. Väga vastupidav varju- ja poolvarjutaim.

Rabarber *Rheum rhabarbarum* segaistutuses mõjub ootamatult eksootiliselt ja lopsakalt.

Ruuge päevaliilia *Hemerocallis fulva* lopsakate, eksootiliselt mõjuvate pikkade kitsaste lehtedega lehepuhmad. Kollased-oranzid õied õitsevad lühikest aega, aga kogu aeg puhkeb uusi õisi juurde.

Harilik soolikarhohi *Tanacetum vulgare*

Kasvab puhmikutena, kõrgus pool meetrit kuni meeter. Eestis levinud prahitaim, kasvab kuivadel tühermaadel ja põlluservades. Taimel on tugevad risoomid ja ta levib ise hästi. Rahvameditsiinis on kasutatud organismide parasiitide tõrjeks, seega on suures koguses sisse võtmisel mürgine.

Purpur siilikübar, *Echinacea purpurea*. Hea täiendus madalamatele pinnakatjatele ja kõrreliste, äraõitsenud õisikud võiks jätta sügisel lõikamata, kuna nad on ka talvel väga dekoratiivsed.

Kortsleht *Alchemilla mollis*. Kogu suve vältel väga dekoratiivne püsik, sobib nii päikesesse kui poolvarju. Puhma kõrgus on 30...40 cm, kasvab laiuvalt 30-80 cm ulatuses.

Härjasilm *Leucanthemum vulgare* levinud niidutaim (all vasakul), kasvab kobaratena.

Kirikakar *Bellis perennis* võrdlemisi agressiivse levikuga madal hea õitseja (all paremal), mõjub murupinnas mõnusalt.

SIBULLILLED

Harilik murulauk *Allium schoenoprasum*

Levinud maitsetaim, püsikuna väga vastupidav ja dekoratiivne. Kõrgus kuni 0.5m, lillad õisikud, peened pikad lehed. Armastab toitainerikast pinnast.

Laugud *Allium* kõrged tumelillade kerajate õisikutega, nt. 'Miami' (tume ja hõredam õisik, vasakul), 'Purple sensation'. Õisikud on üksikute kõrgete (80-100cm) varte otsas, lehed on madalad ja laiad, jäävad pigem märkamatuks.

Trompetnartsiss *Narcissus*

Valida võiks madalad lihtsad sordid, nt. 'Standard Value', 'Golden Harvest', 'February Gold' (väga madal, ca 25 cm)

Harilik lumikelluke *Galanthus nivalis* kõige varajasem rõõmustaja, istutada gruppidenä.

PÄIKESE- JA PÕUATAIMED

Nõeljalehine kesakann *Sagina subulata* talub tallamist ja kuiva pinnast, moodustab paari cm kõrguse kamara, mis katab pikapeale kiviplaatide vuugid.

Metsmaasikas *Fragaria vesca* Tänu võsunditele toimib hea pinnakatjana, talub kuiva toitainevaest pinnast ja mõningast tallamist.

Suur teeleht *Plantago major* meil looduslik ja levinud, kuiva taluv ravimtaim. Sobib käidavatesse kohtadesse, kuna tallamine levitab ta seemneid.

Harilik raudrohi *Achillea millefolium*

Kohalik vastupidav ja põuda taluv ravimtaim. Õitseb pikalt ja ka ära õitsenud õisik on sügise-talveni dekoratiivne.

Hanijalg *Potentilla anserina* Agressiivne pinnakatja, tallamisele väga vastupidav.

Valge ristik *Trifolium repens* samuti intensiivne pinnakatja, levib maapealsete võsunditega, talub hästi kuiva, tallamist ja niitmist.

KÕRRELISED

Kõrge helmikas *Melica altissima* 'Atropurpurea'
0.5m kõrge, punaka õisikuga looduslik kõrreline.

Luht-kastevars *Deschampsia cespitosa*
0.5 m kõrgune suure õisikuga kõrreline.

Salunurmikas *Poa nemoralis*
väga hästi varju ja kuiva taluv, loomulikuna mõjuv kõrreline.

Liiv-vareskaer *Leymus arenarius*
Sinakas lehestik, väga põuakindel.

Lamba aruhein *Festuca ovina*

madalad tihedad puhmad (võib külvata seemnest)

4. EHTUSAEGSED HALJASTUSE KAITSMISE MEETMED

Säilitatav kõrghaljastus kinnistul puudub. Olemasolev pinnasekiht koorida ja ladustada ning kasutada vajadusel hiljem.

5. NÕUDED SEEMNETE, SIBULATE JA ISTIKUTE VALIMISEKS, ISTUTAMISEKS

Kõik istikud vastavalt EVS 778:2001 „Ilupuude ja -põõsaste istikud“

Taimeliikide asendused on lubatud ainult koostöös projekti maastikuarhitektiga.

6. ÜLDISED ISTUTUS- JA HOOLDUSNÕUDED

Kõigi haljastusprojektis tähistega A1...C2 tähistatud istutusladel kasvavad erinevate kasvunõuetega taimekooslused. Koosluste istutamiseks vajaliku kasvupinnase omadused ja kogused on toodud rajamistööde mahtudes ptk 8. Krundi vertikaalplaneerimisel arvestada iga istutusala jaoks ette nähtud kasvupinnase ja multsikihi paksustega. Pärast kasvupinnase ettevalmistamist teostata istutus- ja külvamistööd; mults lisada kõige hiljem.

Kuna kogu hoovi haljasalal on tegemist madalhaljastuse ja põõsaste lausistutusega, tuleb kogu taimestatav ala eelnevalt ca 60 cm sügavuselt läbi kaevata ja eemaldada võõrkehad (prügi, ehituspraht) ja umbrohujuured.

MURU

Muru jaoks mõeldud kasvupinnas tuleb valmistada ette istutusladel A1, A2, C1-2.

Muru jaoks planeeritud pinnas vajab 20 cm paksust kasvupinnase kihti, mis on eelnevalt puhastatud suurematest kividest ja umbrohujuurtest ning enne külvamist tihedaks tallatud või rullitud. Külvamiseks ette valmistatud maapind peab jääma paari cm võrra külgnivatest sillutisega pindadest madalamale. Keskmise seemnetarve on umbes 1.5...2.5kg/100 m², parim aeg külvamiseks on maist juuni keskpaigani ning augustist septembri keskpaigani. Keskmise kõrgusega ja kõrgena (3.4cm) hooldatava muru liigivalikus võiksid olla *Festuca rubra rubra*, *Festuca ovina*, *Poa pratensis* enamus sorte.

Kui pärast külvi on pikalt põuane, ei ole kastmine tarvilik. Seemned alustavad idanemast enda jaoks sobivaimal ajal pärast esimest vihma. Regulaarne kastmine on tarvilik alles siis kui seemned on hakanud idanema. Vesi tuleb piserdada peenelt ja madala survega, kasta võib kogu päeva vältel, täpne aeg ei ole oluline. Kui idandid on tõusnud, võib kasta harvemini, aga vett võiks anda korraga rohkem.

Esimest korda niidetakse tõusmete ilmudes umbes 5 nädalat pärast külvamist, tõusmed peaksid olema 7-10cm kõrgused. Niita ei tohi esialgu madalamalt kui 5 cm. Muruhake tuleks järgmisel päeval eemaldada. Noore muru tallamist tuleks vältida terve esimese kasvuaasta jooksul. Selleks tuleb murupind kogu perimeetril esimeseks hooajaks piirata, et hoovi kasutajatele anda edasi selge sõnum. Hooaja viimane niitmine enne igat talveperioodi tuleks ajastada selliselt, et muru talvitumiskõrguseks jääks 5-6 cm. Harilikku tarbemuru niidetakse kokku ca 15...20 korda hooajal.

Istutusala servades parklas A1, A2 segada muru kasvupinnasesse kruusa (vajalik kuivalembeste taimede kasvamiseks) ja pind kõvasti tihendada. Selliselt ei valgu kruus sillutisele.

PÜSIKUTE JA PÕUATAIMEDEGA ISTUTUSALAD

Istutusala B1, B2, B3 ja B4 ning mänguplatsi ümbrus C1-1 rajatakse justkui kivise ranniku eeskujul. Istutusala täita 10 cm paksuselt liiva- ja kruusaseguse pinnasega, mille pealmises kihis võib olla kive. Istutusala C1-1 ja B2 tugimüüri ees oleval osal tuleb pinnas sillutise ääres kõvasti tihendada, et kruus ei valguks sillutisele. Kõigile istutatavatele taimedele tuleb pinnasesse ette valmistada iga konkreetse taimeliigi jaoks sobiva pinnase ja suurusega istutukoht.

Istutusala B5, B6, C1-3 ja C2 täita 10 cm paksuselt vaesema mullaga kasvupinnasega. Väheviljakal pinnasel kujuneb välja liigirikas kooslus, lõplik liigiline tasakaal kujuneb välja mitmete aastate jooksul ja oleneb konkreetse asukohta tingimustest. Harilikul põllumullal ei kujune välja soovitud liigirikkusega lopsakat kooslust, kuna põllumuld on selleks liialt viljakas (küll aga sobib niidumuld).

Kõigile istikutele tuleb ette valmistada taimede sobiva suuruse ja pinnasega istutukoht (põõsastel ja kõrgematel püsikutel ca 50x50x50 cm; väiksematel mitte vähem kui 30x30x30 cm).

Kasvupinnas katta 5 cm paksuselt männikooremultšiga vastavalt rajamistöõde mahutabeli kirjeldusele. Istikute vahetu ümbrus tuleb jätta multšimata, et taimi mitte lämmatada.

Istutatud püsikuid tuleb esialgu regulaarselt kasta kuni nad on kindlalt juurdunud. Et koolitada juuri võimalikult sügavale kasvama, kastetakse harva aga korraga põhjalikult. Püsikuid tuleb jagada kui need on taimede keskelt välja läinud, oma kasvukohalt välja liikumas või ei õitse enam nii rikkalikult kui varem. Harilikult jagatakse püsikuid iga 3-4 aasta tagant. Taimed (eriti hortensia ja kõrrelised) võiks tagasi lõigata alles kevadel, sedasi on pruunid varred või õisikud ka sügiseseks ja talviseks dekoratsiooniks. Lisaks sellele koguneb talvel taimede vahel lumi, mis on looduslikuks pakasekaitseks. Kui taim muutub sügisel erakordselt inetuks või näitab märke mädanikust või kopitusest, tohib taimi loomulikult ka

sügisel tagasi lõigata. Lõigata tuleks võimalikult madalalt, ent kui kevadise lõikamise ajaks on uued tõusmed juba näha, tuleb lõigata nende kõrguselt.

Sibullilled:

Lillesibulad (kuldtäht puude alla, laugud tootsi peenras, nartssissid tänava äres rooside all) istutatakse reeglina sügisel, olenevalt konkreetse liigi nõuetest. Äraõitsenud sibullilli ei tohi korraga maha niita või tagasi lõigata, lehed ja õisikud peavad säilima vähemalt 6 nädalat pärast äraõitsemist, parim oleks nad puutumata jätta kuni täieliku koltumiseni. Nimelt vajavad ka sibullilled täisväärtuslikuks eksisteerimiseks terve eluringi läbielamist: õitsemist, õite närbumist, viljade valmimist, võrsete valmistumist uinumiseks.

Püsikud:

Juurepalliga istikutel tõsta juurepall anumast välja ja kasta vette kuni pall enam ei mullita. Läbi tuleb kaevata kogu istutusala, mitte ainult istutusaук. Selliselt saab pinnasest kätte umbrohujuured, pinnas õhustatakse. Peenraäärised paigaldada sirgelt ja korrektselt, maapinnaga võrreldes nullkõrgusega.

Suuremad püsikud vajavad 50 cm, väiksemad 30-40cm viljaka mulla kihti.

Pärast istutamist kasta 2 nädalat, juba juurdunud lilli kord nädalas, kui ei saja. Kevadel tuleks alustada kastmist kui on märgata taimekasvu. Rohkem kasta istutamise ajal ja õitsemisel, soovitatavalt mitte keskpäeval, pigem õhtul, kastmisvesi võiks olla soe. Kindlasti tuleks kasta kui kasvupinnase pealmine sentimeeter on täiesti kuiv.

Põõsad:

Põõsastele valmistada istutuskohadele ette igale taimele 50x50x50 cm istutusaук, kaeved võib ka grupeerida. Istutusaукude täitmiseks valmistada ette huumuserohke kasvupinnas, kuna nõuistikute juurepall ei täida kogu auku. Enamus põõsaid armastab kergelt happelist pinnast. Põõsaistikute valmisel pidada silmas, et vähim harunemiste arv oleks 4, vähim juurestiku pikkus 20 cm.

Põõsale anda istutusjärgselt 10 l vett. Istikuarre ümbrus võiks 10 cm raadiuses olla multšivaba.

Puud:

Viljapuustikute tüvediameter peab istutamisel olema vähemalt 3cm. Viljapuudele kaevata 40cm sügavune ja 60cm diameetriga istutusaук. Puustikud peavad olema vähemalt 7cm-se tüvediametriga, puud istutada juurepallist tublisti suuremasse istutusauku. Puustikute juurekael peab pärast istutamist olema sama kõrgel kui puukoolis. Veenduda, et puu oleks sirge, iga istik kinnitada kolme tugivaiaga. Järelejäanud mullast vormistada puu ümber kastmisnõgu, istikut kasta korraga 20L veega paar korda nädalas. Põõsastel ja puudel teostada pärast istutamist esimene lõikus.

Puude istutusaugud ja püsikute istutusalad multšida peene fraktsiooniga (1-4cm) dekoratiivse männikooremultšiga 5cm paksuselt 0.5m (põõsastel)... 1m (puudel) raadiuses ümber tüve. Mitte kasutada saepurusegust ebaühtlaste rebitud kiuliste tükkidega multši. Materjali mitte kuhjata vahetult tüve ümber, tüve ümbruse võib ca 5cm ulatuses jätta multšimata.

Puu- ja põõsaistikute ümbrus multšitakse ja hoitakse esimestel kasvuaastatel umbrohuvaba. Puuistikutele lisatakse kolm stabiilset tugivaia, mis peavad olema kinnitatud tugevalt, fikseerides tüve liikumatuks. Puutüvi peab vaiasüsteemi paigaldamise järgselt olema loodis. Puude tugivaiaid eemaldatakse kõited 2-3 aasta pärast (esimese aasta möödudes kontrollida et kõited ei ole puud pooma hakanud); vaiad võib jätta puutüvedele kaitseks kuni nad looduses vastu peavad.

7. HOOLDUSJUHEND

Ptk 7 annab üldised hooldusnõuded istutamisejärgseks hooajaks. Jooksva hoolduse kohta täpsustatakse juhendit.

Põõsaste hooldamine: Esimestel aastatel võib julgesti kõiki põõsaistikuid tagasi lõigata, kuna see soodustab taimede harunemist. Lõigata paar mm pungast ülevalt poolt (oks hakkab harilikult pungast harunema), siis ei jää põõsale tühje tüükaid. Mägimände pole vaja istutusjärgselt kärpida. Põõsaste lausistutusala tuleb esimesel 2 aastal vähe hooldada, hiljem aeg-ajalt väetada ja täiendada multšikihti.

Püsikute hooldamine: taimi tuleb jagada kui need on keskelt tühjaks kasvanud või ei õitse enam kuigi rikkalikult. Jagatakse harilikult 3-5 aasta tagant. Püsikud ei vaja väga väetamist kui pinnas on hästi ette valmistatud. Tagasi võiks lõigata kevadel, kui ilumeel vähegi lubab: hukkunud taimeosad on talvel taimele külmakatteks. Kevadine tagasilõikus teostada siis, kui öökülmad on möödas, varajased tärkajad muidugi enne tärkamist. Kui taim on juba tärganud, lõigata vanad varred tõusmete kõrguselt. Päevaliiliatelt eemaldada koheselt kuivanud õisikud, et taim ei kulutaks seemnete kasvatamisele energiat. Hoida kasvupind puhtana, sest umbrohud tarbivad samuti vett ja toitaineid.

Parklas võib muru niita harvemini; muru sees kasvavad raudrohud, teelehed, ristikud ja hanijalad võib niita koos muruga. Nad taastuvad kiiresti.

Umbrohutõrjet ei tohi teha keemiliste tõrjevahenditega, sest see pärsib taimekoosluste kasvamahakkamist. Umbrohujuured tuleb pinnasest käsitsi välja noppida, sellele lisaks võib lasta külvamiseks ette valmistatud pinnasel mõned nädalad seista, et pinnases leiduvatest umbrohuseemnetest tõuseksid taimed, ning need siis maha niita või pinnasesse äestada. Uusi seemneid seega ei teki, kuna umbrohud ei ole jõudnud õitseda. Koosluses on enamasti umbrohte ja prahitaimi siiski teretulnud; esimestel aastatel tuleb välja rohida agressiivsed domineeriva massiga umbrohud nagu ohakad ja maltsad.

8. RAJAMISTÖÖDE MAHUD

<i>Istik</i>	<i>Kogus</i>	<i>Märkus</i>
PUUD		
Pooppuu	5 tk	
Aedõunapuu	1 tk	
Ginnala vaher	5 tk	
Punaselehine sarapuu	3 tk	
PÕÕSAD		
Harilik taralõng	5 tk	
Näärlehine kibuvits	10+10 tk	Põhiliik + 'Aicha'
Pinnakatteroos	30 tk	
Ungari sirel	3 tk	
Must sõstar	5 tk	
Mägilmand	3+4 tk	Põhiliik 3 tk + madalam 4 tk
PÜSIKUD		
Laanesõnajalg	15 tk	2-4 kaupa gruppides
Rabarber	12 tk	
Päevaliilia	17 tk	
Soolikarohi	15 tk	
Siilikübar	20 tk	
Kortsleht	30 tk	
Härjasilm	20 tk	gruppides
Kirikakar	10 tk	Võib ka seemnest
Nõeljalehine kesakann	15tk	C1-1 sillutiskivide vahel
Metsmaasikas	20 tk	C1-3 muru ja istutusala piiril
Raudrohi	80 tk	A1, A2, C1-1, C1-3
Hanijalg	20 tk	A1, A2, C1-1
KÕRRELISED		
Kõrge helmikas	20 tk	
Luht-kastevars	40 tk	15+10 eesaias; 15 tk C1-3
Salunurmikas	95 tk	15+10+5+15+20+15 eesaias, 10tk C1-3, 5tk C2
Liiv-vareskaer	45 tk	15+10+5+15 tk eesaias
Lamba-aruhein	20 tk	
SIBULAD		
Murulauk	15 tk	3-5 kaupa gruppides
Laugud	30 tk	3-5 kaupa gruppides
Trompetnartsiss	20 tk	3-5 kaupa gruppides
Lumikelluke	15 tk	5-10 kaupa gruppides
SEEMNED		
Suur teeleht		parklas ja mänguplatsi ümber. Seemnete kogumisest võib olla lihtsam taimed mujalt ümber istutada. Kokku ca 50 taime.
Valge ristik	130gr	Parklas ja mänguplatsi ümber 1gr/m2; 115+20m2

Muru	445 m2	Parkla ja tagahoov
TARVIKUD		
Peenrapiire	105jm	Muru ja istutusala vahel
Piire	70jm/tk	Muru tärkamise ja taimede juurdumise ajaks. Värvitud puitvaiad 1tk/m, kinnitusaasad, köis.
Puude toetus	42 tk	Igale puule 3 värvitud puitvaia diam vähemalt 50mm. Komplektis lisaks köited ja pehmendus vastu tüve.
sillutiskivi	4 tk	Hoone põhja- ja idaküljel sadevee väljaviske kohal, et vesi ei viiks pinnast kaasa. Rudus sillutiskivi Rooma, mõõdud 418 x 410 x 80mm
PINNAS		
Multš 1	270m2	Peenike, kvaliteetse peene fraktsiooniga männikooremultš B5 41m2, B6 29m2, C1-3 195m2; 4 multsiringi murus puude all 1m2/tk; 5cm paksuse kihina
Multš 2	53m2	Kvaliteetne männikooremultš ilma pikkade kooretükkide ja puiduribadeta. 5cm paksuse kihina
Kruusane-kivine kasvupinnas	112m2	Kivine kruus. B1, B2, B3, B4, C1-1; 10cm paksuse kihina
Muru kasvupinnas 1	445m2	Viljakas kasvupinnas kogu murupinna alal 20 cm sügavusena. A1+A2 115 m2; C1-2 330 m2
Muru kasvupinnas 2	Ca 15 m2	Muru kasvupinnasesse segatud kivine kruus A1, A2, vastavalt istutusjooniste täpsustustele.
Puude kasvupinnas	70 m3	Iga väiksem puu vajab eelnevalt ette valmistatud istutusauku, lisatava kasvupinnase maht igale puule 5m3. 14 tk.
Põõsaste kasvupinnas	9m3	0.5x0.5x0.5m igale istikule. 70 tk.
Püsikute ja sibullillede kasvupinnas		Vastavalt iga liigi vajadustele iga istiku istutusaugus
Püsikute ja sibullillede kasvupinnas	320 m2	Toitainetevaene niidumuld kogu vastava ala ulatuses 10 cm paksuse kihina. B5, B6, C1-3 ja C2
Põuataimede kasvupinnas	10 m2	B1, B2, B3, B4 10cm paksuse kihina liiva ka kivise kruusa segune väheviljakas pinnas.

PARKLA A1

Parkla 50 m2

muru

Raudrohi, ristik, hanijalg, teeleht. Istikud koondada haljasribade äärtele, kus pinnas kuivab kiiremini läbi ja valgustite ümber, kus on keeruline muru madalaks pügada.

PARKLA A2

Parkla 65 m²

Muru

Raudrohi, ristik, hanijalg, teeleht. Istikud koondada haljasribade äärtele, kus pinnas kuivab kiiremini läbi ja valgustite ümber, kus on keeruline muru madalaks pügada.

EESAED B1

Kruusapind 30 m²; istutusaukudes istikule vastav kasvupinnas

Mägiländ 1tk; mägiländ 'Laurin' 2tk, Kibuvits 1 tk; Kibuvits 'Aicha' 3 tk; pinnakatteroos 4tk;

Liiv-vaeskaer 15tk; Salunurmikas 15 tk

Vahetult sokli lähedale paigaldada sadeveeväljaviskekohtade ette sillutiskivi (betoonplaat), et vesi ei uuristaks pinnasesse auku. Sillutiskivi paigaldada nullkõrgusega istutusala lõpliku multšitud pinna suhtes.

EESAED B2

Kruusapind 16m² müüri taga + 5 m² müüri ees; istutusaukudes istikule vastav kasvupinnas

Müüri taga: Mägiländ 1tk; mägiländ 'Laurin' 2tk, Kibuvits 3 tk; Kibuvits 'Aicha' 1 tk;

pinnakatteroos 3tk;

Liiv-vaeskaer 10tk; Salunurmikas 10 tk

Vahetult sokli lähedale paigaldada sadeveeväljaviskekohtade ette sillutiskivi (betoonplaat), et vesi ei uuristaks pinnasesse auku. Sillutiskivi paigaldada nullkõrgusega istutusala lõpliku multšitud pinna suhtes.

Müüri ees: Raudrohi, ristik, hanijalg

EESAED B3

Kruusapind 11 m²; istutusaukudes istikule vastav kasvupinnas

Mägiländ 1tk; Kibuvits 2 tk; Kibuvits 'Aicha' 1 tk; pinnakatteroos 2tk;

Liiv-vaeskaer 5tk; Salunurmikas 5 tk

EESAED B4

Kruusapind 30 m²; istutusaukudes istikule vastav kasvupinnas

Kibuvits 4 tk; Kibuvits 'Aicha' 5 tk; pinnakatteroos 7tk;

Liiv-vaeskaer 15tk; Salunurmikas 15 tk

EESAED B5

Peen männikooremultš 41 m²; istutusaukudes istikule vastav kasvupinnas

Pinnakatteroos 8tk;

Salunurmikas 20 tk; Luht-kastevars 15tk; istutusala sillutisepoolsetel äärtel kortsleht 10tk

EESAED B6

Peen männikooremultš 29 m²; istutusaukudes istikule vastav kasvupinnas

Pinnakatteroos 6tk;

Salunurmikas 15 tk; Luht-kastevars 10tk; istutusala sillutisepoolsetel äärtel kortsleht 8tk

KÕRGHALJASTUS TAGAAIAS

Aedõunapuu 1tk; Pooppuu 5tk; Ginnala vaher 5tk; Punaselehine sarapuu 3tk

TAGAAED C1-1

20 m2. Mänguplatsi vahetus ümbruses on muru kasvupinnase asemel kivine kruusapind. Raudrohi, ristik, hanijalg, teeleht, nõeljas kesakann.

TAGAAED C1-2

Murupind 330 m2. Tallamiskindel murusegu; tänavaäärsel osal hoone idaküljel muru sees kirikakar.

Vahetult sokli lähedale paigaldada sadeveeväljaviskekoha ette sillutiskivi (betoonplaat), et vesi ei uuristaks pinnasesse auku. Sillutiskivi paigaldada nullkõrgusega muru kasvupinna suhtes.

TAGAAED C1-3

Peeneteraline kvaliteetne multšipind 195 m2. C1-2 muru ja C1-3 istutusala vahel on peenraääris. Äärise lähedal metsmaasikas, teeleht, raudrohi, 5-10 kaupa gruppides lumikelluke. Ülejäänud istutusosal vabakujuliselt soolikarohi, härjasilm, helmikas, luht-kastevars 15 tk, salunurmikas 10 tk, lamba-aruhein, siilikübar, kortsleht, murulauk, lauk, trompetnartsiss.

TAGAAED C2

Männikooremultš 53 m2; istutusaукudes istikule vastav kasvupinnas
Laanesõnajalg 15tk; Taralõng 5tk, salunurmikas 5tk.